

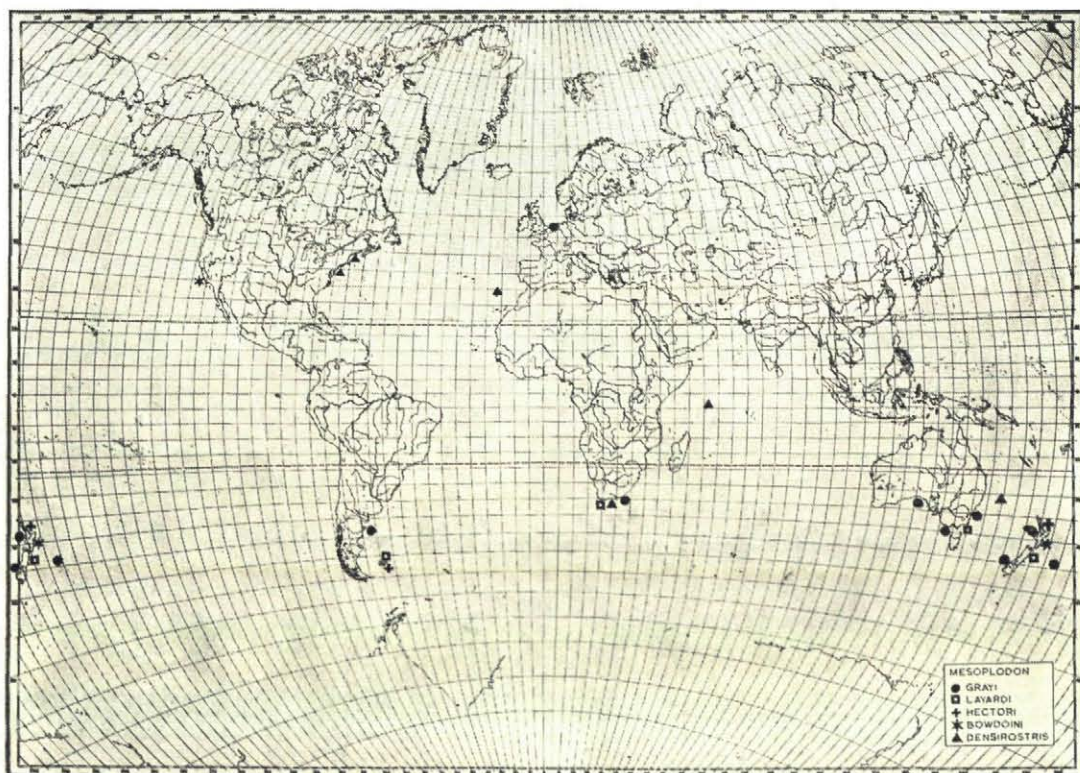

Fig. 5. Verspreiding van de soorten van het genus *Mesoplodon*, welke zijn waargenomen in de zeeën bij of niet ver verwijderd van Nieuw-Zeeland.

Maar alle andere soorten van walvisachtige dieren komen hier te onregelmatig voor om als constante vertegenwoordigers

van de Nederlandse fauna aan te merken, zelfs niet als geregelde bezoekers gedurende hun jaarlijkse migraties.

EEN NIEUW NATUURMONUMENT: DE KENNEMERDUINEN

WILLEM HIJMANS.

Op een trieste, herfstige dag in November hebben de duinwachters in het terrein langs de Bloemendaalse Zeeweg een daad verricht die van welhaast historische betekenis was: zij hebben de zeven hekken geopend, waardoor men 's lands nieuwste natuurreservaat, het Nationale Park De Kennemerduinen, kon betreden. Daarmee

was een wens in vervulling gegaan, die vele natuurliefhebbers lange jaren gekoesterd hebben, en daarmee was één van de laatste en grootste wensen van dr Jac. P. Thijssen voor een deel werkelijkheid geworden.

Het is allemaal wel anders gegaan, dan de 'grand old man' het zich had voorgesteld,

toen hij werkte aan zijn rapport over een reservaat, dat ons land zou moeten behoeven voor de ondergang van een der schoonste landschapsoorten die het kent: het duin. In de loop der laatste tientallen jaren zijn de duinen zienderogen achteruit gegaan.

Het is nog niet zo vreselijk lang geleden, dat de jagers, die de Kennemerduinen doorkruisten, in het herfstseizoen hoge heuplaarzen aantrokken, omdat zij op een andere wijze de moerassige dalen niet door konden komen. En was eenmaal hun jacht voorbij, dan moesten zij van de dijken, die overal door de dalen waren aangebracht, gebruik maken om een snelle weg terug te vinden.

Hoe is de vochtigheidstoestand in de Kennemerduinen, als wij dat alles weten, er dan thans op achteruit gegaan! In het — botanisch verreweg het fraaiste — noord-oostelijke gedeelte sterven de berken bij gebrek aan water en na elke storm liggen er wéér een paar tegen de grond.

Voor een goed deel is dat alles te wijten aan het Haarlemse gemeentelijke waterleidingbedrijf, dat onmiddellijk langs de grens van het terrein een „prise d'eau" heeft aangebracht. U kent ongetwijfeld de grote plannen, die het provinciaal bestuur van Noordholland heeft, om een einde te maken aan de indroging van de duingebieden. Men is van plan de grondwaterstand van het duingebied kunstmatig op peil te brengen door het infiltreren van water uit de Lek, dat in enorme pijpleidingen naar verschillende punten van Noordhollands duinkust gebracht zal worden. Haarlem zal hoogstwaarschijnlijk van deze kunstmatige duinwatertoevoer geen gebruik maken, omdat het op een vrij goedkope wijze zelf het water aan de bodem onttrekt. Het heeft nl. de grond, waarop deze prise d'eau is gebouwd in eeuwige

durende erfpacht voor de som van één gulden per jaar.

Nu was dat alles nog zo erg niet, ware het niet, dat het waterwinprincipe van de provincie een heel ander is dan dat van Haarlem. De provincie toch onttrekt het water aan de onderste grondwaterlaag, het Haarlemse bedrijf zuigt het water op uit de zeer ondiepe laag, die het reservoir is van de neerslag, en die van onmiddellijke betekenis is voor de vegetatie. Terwijl wij dit schrijven wordt er echter over deze kwestie binnenskamers nog druk onderhandeld, en het lijkt ons geenszins onmogelijk, dat we binnen niet al te lange tijd een gunstige oplossing tegemoet kunnen zien. Zo staat het dus in het algemeen met Nederlands duinen, en met het nieuwe natuurreservaat in het bijzonder. Toch moeten men dankbaar zijn, dat dit nationale park er is gekomen, omdat men nu ongetwijfeld nog veel kan redden van hetgeen er over is. De grote vogelfotograaf Burdet — aan wie deze duinen eens toebehoorden, en wiens vriendschap met Thijssen er de oorzaak van was, dat Thijssen de gelegenheid kreeg, het terrein op zijn duimpje te leren kennen — maakte hier eens de film van het broeden van de Griel. Het is waarschijnlijk, dat de Griel hier tegenwoordig niet meer voorkomt, maar vast staat dat geenszins. Wél komen er nog veel stern-tjes, en het is het plan van de directie om een aantal terreintjes in het duin geschikt te maken als broedplaats voor deze fraaie vogels. Toen wij, midden November, een zwerftocht door het nieuwe nationale park maakten, joeg een paar grote, statige Bruine kiekendieven systematisch het terrein af, en af en toe flitste de wat kortademiger Buizerd over de frisgroene naaldbossen. Men vertelde ons, dat ook de Asgrauwe kiekendief hier enkele malen was waargenomen.

Wat de flora betreft: er is nog veel, dat ten volle de moeite waard is. Het zal U in het seizoen niet héél veel moeite kosten er Parnassia te vinden, en ook de Zevenster — die men tot voor kort in dit duingebied nog niet vermoedde — is er enige tijd geleden gevonden. Het meest interessante vindt U — zoals wij reeds schreven — in het noordoosten, en het is een verheugende omstandigheid, dat juist dit gedeelte in de toekomst waarschijnlijk het minst door het grote publiek bezocht zal worden.

En hiermee komen wij dan meteen tot de wijze, waarop men dit nationale park heeft ingericht. U weet misschien wat Thijssse wilde: één gedeelte geheel vrij geven voor bezoek van iedereen, een tweede gedeelte geheel en al afsluiten, d.w.z. slechts voor de meest serieuze onderzoekers onder strenge voorwaarden toegankelijk stellen. Dát idee van de man, die de laatste jaren van zijn leven hard vocht voor het behoud van dit terrein, is niet in vervulling gegaan, en wij weten niet of we dat moeten betreuren of toejuichen. Wij weten dat daarom niet, omdat het eerste bezoekjaar, dat nu pas is begonnen, en dat in de komende zomer eigenlijk eerst goed begint, uit zal moeten wijzen, hoe het terrein er zich onder zal houden.

U weet: het gehele gebied is ruim 1200 ha groot. Het wordt ten zuiden begrensd door de Bloemendaalse Zeeweg, ten westen door de laatste duinenrij langs de zee, ten oosten door een schietbaan en het terrein van het Bloemendaalse Openluchttheater en ten noorden door het particuliere, maar voor het publiek tegen betaling toegankelijke terrein van Duin en Kruidberg, dat thuishoort in de gemeente Velsen. Het gehele nationale park ligt op gebied van de gemeente Bloemendaal.

Welnu: het is waarschijnlijk, dat het drukste bezoek zal komen in een vrij brede

strook langs de Bloemendaalse Zeeweg, en in een strook langs de zee. Want het is bekend, dat stadsmensen, die een dagje uitgaan, zich nimmer ver van de weg af begeven — de levende bewijzen daarvoor kunt U 's zomers in het Gooi vinden. Daarom zal de Stichting, die het nationale park (dat eigendom is van rijk, provincie en de gemeenten Amsterdam en Haarlem) beheert, juist in dit gedeelte een groot aantal weggetjes en paden laten aanleggen, terwijl juist in het noordoostelijke gedeelte een miniem aantal paden wordt aangelegd. Onwillekeurig beperkt men daarmee dus het grootste gedeelte van het bezoek tot het gedeelte dat biologisch van de minste waarde is. De strenge bepalingen, die men verder heeft uitgevaardigd, moeten er tenslotte voor zorgen, dat het terrein in een goede staat behouden blijft. Want in de eerste en voornaamste plaats is het in het reservaat verboden, zich buiten de paden te begeven, of er met enig voertuig in te rijden. Er zijn door het gehele gebied slechts twee fietswegen: de betonweg — die in de oorlog door de bezetters is aangelegd, en die, menen wij, al heel weinig fraai in het terrein staat — en bovendien de weg die door de Schapenkamp loopt. Langs die beide fietspaden zijn op verschillende punten weinig ontsierende fietsenstallingen aangebracht, van waar uit men wandelingen kan ondernemen. Het spreekt wel vanzelf, dat er geen planten geplukt mogen worden, en dat er voorts nog een aantal bepalingen zijn gemaakt, in het belang van de openbare orde.

Nog steeds is het reservaat echter niet geheel gereed. Er is op het ogenblik een groot overschot aan Konijnen, en dat is de reden, waarom men nog tot 1 Januari 1952 de jacht heeft verpacht: de Konijnen richten aan het jonge gewas zeer veel

schade aan, en men is van plan, de stand van deze dieren hier in de komende maanden drastisch terug te brengen. De kans bestaat dan, dat het aantal Hazen in het terrein weer wat groter zal worden — er huppelen er nu niet meer dan vier of vijf rond — maar dat zal hoogstwaarschijnlijk geen al te grote omvang krijgen. Intussen gaat echter ook de jacht op de Fazanten door, en Fazanten kunt U hier prachtig en veelvuldig waarnemen.

Tenslotte blijft er nog één vraagpunt — een punt dat in de toekomst van het grootste belang kan zijn voor het welzijn van de Kennemerduinen: de plannen voor het tentenkamp. De beide gemeenten, die participant zijn in de Stichting, en wel in het bijzonder Amsterdam, hebben het grote bedrag dat de aankoop van het reservaat hen kostte gevoteerd onder de strikte voorwaarde, dat er in het terrein een tentenkamp gebouwd zou mogen worden.

Wij kunnen U gerust stellen: in het komende jaar zal er van een tentenkamp nog geen sprake zijn, omdat het terrein dat men er voor heeft aangewezen eerst bebost moet worden.

Het terrein, waarop het tentenkamp gebouwd zal worden, is 30 tot 35 ha groot. In de (nog verre) toekomst zullen daar ongeveer 600 kampeerhuisjes kunnen komen — d.w.z., dat men dan op een kampeerbevolking van niet minder dan 3000 mensen moet rekenen. Maar nogmaals: het is nog niet zo ver, en het zal nog wel enige tijd duren, vóór er gekampeerd wordt.

Zo zal er dus voor de natuurliefhebbers weer heel wat te genieten zijn in een gebied, dat velen nog niet hebben kunnen onderzoeken. Er is veel te vinden, en er zijn gedeelten, waar U al heel weinig mensen zult ontmoeten. En dat kan U niet anders dan ten goede komen.

VRAGEN EN KORTE MEDEDELINGEN

Pestvogels. Op 16 Januari j.l. zag ik een troepje van 15 Pestvogels te Groningen. De vogels deden zich te goed aan ligusterbessen op het terrein van het Academisch Ziekenhuis aan de Petrus Campersingel aldaar. Het schijnt, dat de Pestvogels ons tegenwoordig elk jaar met een bezoek vereren.

Groningen.

Dr G. F. WILMINK.

Pinguins. Tijdens de koude dagen van December '50 meldden de couranten, dat aan de Belgische kust pinguins kwamen aandrijven. Deze vogels behoren tot de antarctische fauna, zijn in elk geval vertegenwoordigers van het zuidelijk halfrond. Kunt U ook enige verklaring vinden voor het feit, dat deze dieren zó ver op het noordelijk halfrond verzeild raakten?

Enschede.

R. N. LAARMAN.

Zeester en prooi. De 3 mededelingen hierover in D.L.N. van Juli, Nov. en Dec. 1950, geven mij aanleiding tot het volgende.

De afbeelding van *Astropecten irregularis*, fig. 3, blz. 122, van Dr Liernur, lijkt zeer veel op de foto van Drs Van der Gen, door mij gepubliceerd op blz. 259 in D.L.N. van 1-11-1916. In 1916 heeft Van der Gen, destijds biol. student in Utrecht, het origineel van zijn foto getoond aan Prof. Dr Jordan. Deze vond het geval zeer merkwaardig en heeft toen **niet** gesproken over „Scheveningse jongens”, die dit preparaat zouden hebben gemaakt. Jordan heeft het geval als zodanig geaccepteerd. Het preparaat is, gedroogd, nog steeds in de collectie van het Erasmiaans Gymnasium te Rotterdam te zien. Het lijkt ook mij uitgesloten, dat de schelp, *Donax trunculus*, door jongens is ingebracht.

In Febr. 1949 ontving ik van mijn leerling G. J. Ribbink 3 exemplaren van *Astropecten*, gevonden te Noordwijk a. Zee. Eén ervan liet aan de onderzijde, bij de mond, met een passerpunt een schelp voelen en aan de bovenzijde